

บทที่ 3

สถานการณ์ธุรกิจบัตรเครดิตปัจจุบันและสภาวะยอดสิ้นเชื้อบัตรเครดิตค้าง

3.1 สถานการณ์ธุรกิจบัตรเครดิตปัจจุบัน

1. ภาพรวมของธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยในปัจจุบัน

สถาบันผู้ออกบัตรเครดิตในประเทศไทย

ปัจจุบันสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 21 แห่งประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์ของไทย 7 แห่ง สาขาของธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศ 2 แห่งและบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน หรือ Non Bank 12 แห่ง (รายละเอียดรายชื่อสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตตามตารางที่ 3.1) ซึ่งผู้ออกบัตรเครดิตสามารถดำเนินการออกบัตรภายใต้ชื่อของสถาบันเอง และในรูปของบัตรเครดิตที่ได้รับสิทธิการเป็นตัวแทน (Franchisee) ออกบัตรภายใต้ชื่อ บัตรเครดิตวีซ่า การ์ด และบัตรเครดิตมาสเตอร์การ์ด

ตารางที่ 3.1

แสดงรายชื่อสถาบันผู้ออกบัตรเครดิต ณ ปี 2550

ประเภทสถาบันผู้ออกบัตร	ชื่อผู้ออกบัตรเครดิต
ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ (ไทย) จำกัด (มหาชน)
	ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 3.1
แสดงรายชื่อสถาบันผู้ออกบัตรเครดิต ณ ปี 2550 (ต่อ)

ประเภทสถาบันผู้ออกบัตร	ชื่อผู้ออกบัตรเครดิต
สาขาธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศ	ธนาคารซีทีแบงก์
	ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ แบงกิ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด
บริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่ สถาบันการเงิน	บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
	บริษัท เซเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด ¹
	บริษัท เอ ไอ จี คาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด
	บริษัท ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด
	บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด
	บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด
	บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)
	บริษัท เจเนรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด
	บริษัท เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด
	บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด ²
	บริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน)
	บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด ³

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : 1. บริษัท เซเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด ออกบัตรสบายใช้ซื้อสินค้าในร้านค้าเครือข่ายออ
ร่าทั่วประเทศ

2. บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด เป็นผู้ออกบัตรเครดิตไฮมโพร และบัตร
เครดิตเฟิร์สชอยส์ นอกจากนี้ยังร่วมมือกับบริษัท เจเนรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด เพื่อออกบัตรเครดิต
แพลทินั่มเซเนทรัลการ์ด และบัตรสินเชื่อพาวเวอร์บาย และร่วมมือกับบริษัท เทสโก้ คาร์ดเซอร์วิสเซส
จำกัด เพื่อออกบัตรเครดิตเทสโก้โลตัส

3. บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด ออกบัตรเครดิต ไทยแอร์เอเชีย และบัตรเครดิตแคปปิตอล
โอเค

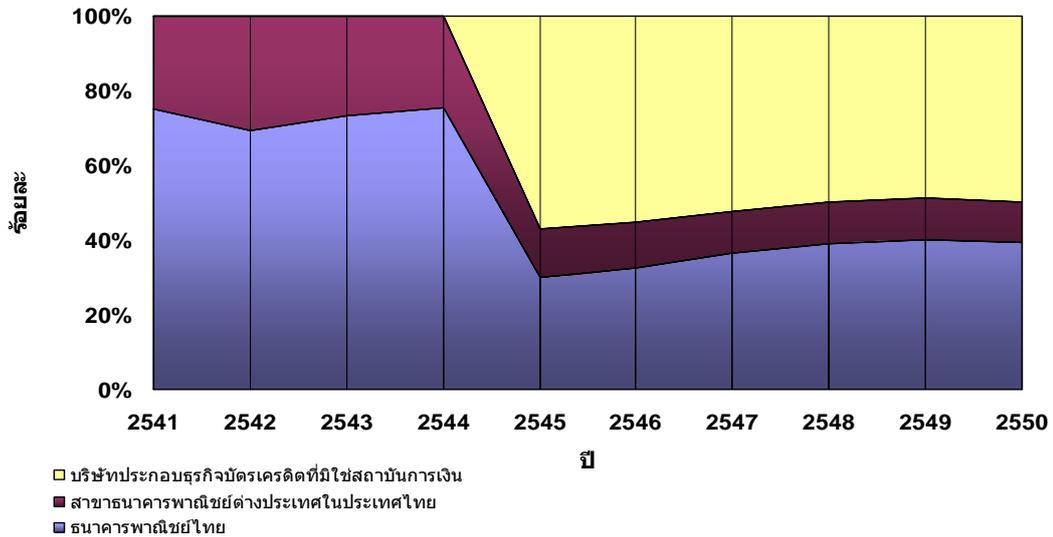
การเปรียบเทียบส่วนแบ่งตลาดในธุรกิจบัตรเครดิต

ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วธุรกิจหนึ่ง พิจารณาจากจำนวนบัตรที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2541 มีจำนวนบัตรเครดิต 1,906,645 บัตร เป็น 12,003,368 บัตรใน พ.ศ.2550 การแข่งขันในตลาดบัตรเครดิตถือเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดการขยายตัวในช่วงที่ผ่านมา ธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยประกอบด้วยผู้ประกอบการจำนวนมาก จากเดิมที่จำกัดอยู่เพียงธนาคารพาณิชย์ของไทย บริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตจากต่างประเทศ และสาขาธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศ ซึ่งมีเพียงไม่กี่แห่งที่มีส่วนแบ่งการตลาดอยู่ในระดับสูง แต่ในปัจจุบันผู้ออกบัตรเครดิตยังรวมถึงสถาบันผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินทำให้จำนวนของสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเป็น 21 ราย

จากการที่ผู้ประกอบการแต่ละแห่งต่างดำเนินนโยบายขยายฐานบัตรเครดิต และกระตุ้นการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพื่อสร้างรายได้สูงสุด ส่งผลให้ธุรกิจบัตรเครดิตขยายตัวอย่างรวดเร็ว และยังทำให้การแข่งขันในธุรกิจบัตรเครดิตมีความรุนแรงมากขึ้นรวมทั้งส่งผลถึงส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจบัตรเครดิตด้วย โดยส่วนแบ่งตลาดบัตรเครดิตสามารถแบ่งได้จากฐานบัตรเครดิต หรือจำนวนบัตรที่สถาบันผู้ออกบัตรเครดิตแต่ละแห่งเป็นผู้ถือ

ภาพที่ 3.1

ส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยแสดงตามประเภทสถาบันผู้ออกบัตร

ที่มา : จากข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : ข้อมูลของบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินเริ่มแยกรายงานข้อมูลตั้งแต่พ.ศ. 2545

จากภาพที่ 3.1 ส่วนแบ่งตลาดของธนาคารพาณิชย์ประเทศไทยมีสัดส่วนปรับลดลงใน พ.ศ. 2545 สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากจำนวนบัตรเครดิตกรุงไทย และบัตรเครดิตกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นสถาบันที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงถูกรายงานตัวเลขอยู่ในกลุ่มสถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนอกจากนี้ยังเกิดจากการขยายตัวของฐานบัตรเครดิตของสาขาธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2544 เป็นจำนวน 717,640 บัตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.66 และจำนวนบัตรเครดิตของบริษัทประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งมีถึง 3,221,431 บัตร เนื่องจากในช่วงก่อนพ.ศ. 2545 บริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงินยังไม่อยู่ภายใต้กฎระเบียบการควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้ได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ

หลังจากนั้นตั้งแต่ พ.ศ. 2545-2548 ส่วนแบ่งตลาดของธนาคารพาณิชย์ไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งโดยมีการขยายตัวของจำนวนบัตรเครดิตเฉลี่ยร้อยละ 32.44 ต่อปีในขณะที่ส่วนแบ่งตลาดของสาขาธนาคารพาณิชย์จากต่างประเทศมีการปรับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยมีการขยายตัวของจำนวนบัตรเครดิตเฉลี่ยร้อยละ 13.93 ต่อปี และบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน

ซึ่งปรับลดลงเนื่องจากการเติบโตของจำนวนบัตรเครดิตเฉลี่ยร้อยละ 15.78 ต่อปี ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. 2545 ซึ่งควบคุมการดำเนินการของบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินมากขึ้น

ธนาคารแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ที่ปล่อยบัตรเครดิต โดยควบคุมการใช้จ่ายอันเกิดจากการนำบัตรเครดิตไปใช้ในต่างประเทศ ควบคุมคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิต และดูแลการใช้จ่ายอันเกิดจากบัตรเครดิตเพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันธนาคารพาณิชย์ให้สามารถแข่งขันกับบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีประกาศเมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2545 ยกเลิกการกำหนดรายได้ขั้นต่ำของผู้ถือบัตรเครดิต วงเงินบัตรเครดิต และการออกบัตรเสริม อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตและเกณฑ์การพิจารณาด้วยตนเองตามระบบการบริหารความเสี่ยงอย่างน้อยตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังปรับลดการผ่อนชำระรายเดือนขั้นต่ำจากเดิมที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ให้เหลือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ของยอดสิ้นเชื่อกคงค้าง รวมทั้งปรับลดอายุของผู้ถือบัตรเครดิตหลักจากอายุ 22 ปีเป็น 20 ปี (ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ฉ)

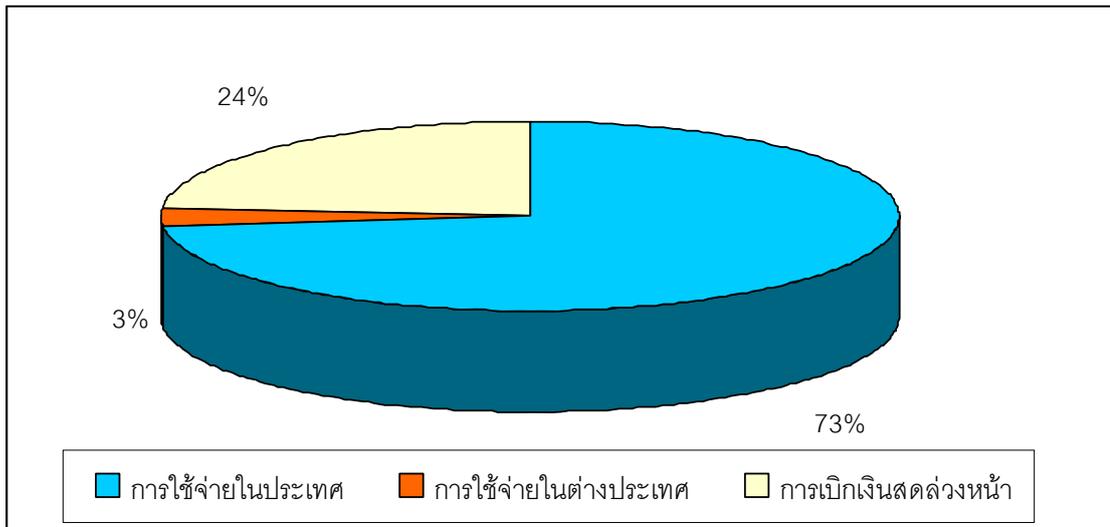
ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 กระทรวงการคลังได้ออกประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับระเบียบการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงินถือปฏิบัติเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และมีประกาศอีกครั้งเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2547 กำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตอย่างชัดเจนเพื่อลดความเสี่ยงของการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตลง ยกตัวอย่างเช่นการกำหนดคุณสมบัติผู้ถือบัตรเครดิตต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือนหรือ 180,000 บาทต่อปี การกำหนดจำนวนขั้นต่ำของการผ่อนชำระหนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10 (ดูรายละเอียดประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยแสดงในภาคผนวก ช และภาคผนวก ซ)

การออกมาตรการดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตมีความเป็นระเบียบและลดความรุนแรงในการแข่งขันลงในระดับหนึ่ง เนื่องจากส่งผลให้ผู้ถือบัตรเครดิตดำเนินการให้สินเชื่อบัตรเครดิตด้วยความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ทำให้ความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้มีปัญหา และการก่อหนี้ภาคครัวเรือนมีแนวโน้มลดลง และถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้จำนวนบัตรและมูลค่าการใช้บัตรเครดิตมีการเติบโตที่ปรับลดลงจากเดิมใน พ.ศ. 2548 (กฤติกา ลีละเศรษฐกุล, 2549, หน้า 47)

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

ภาพที่ 3.2

สัดส่วนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550

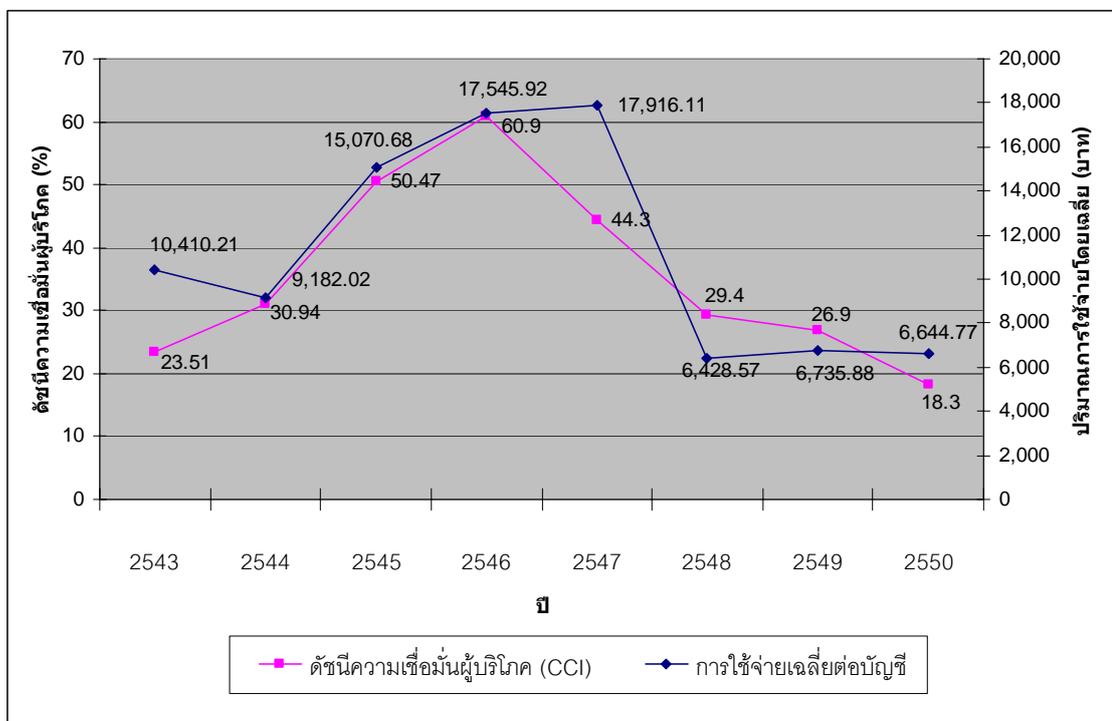
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต สามารถจำแนกได้ออกเป็น 3 ประเภทประกอบด้วย “การใช้จ่ายในประเทศ การใช้จ่ายต่างประเทศ และการเบิกเงินสดล่วงหน้า” (ธนาคารแห่งประเทศไทย) ตามภาพที่ 3.2 ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2550 พบว่า การใช้จ่ายในประเทศมีสัดส่วนถึงร้อยละ 73 ของการใช้จ่ายรวม การใช้จ่ายในต่างประเทศมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 3 และ การเบิกเงินสดล่วงหน้ามีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 24 โดยมีปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตรวมเพิ่มขึ้นจากปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 9

เมื่อนำปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตทั้งหมดหารด้วยจำนวนบัตรทั้งหมดจะได้ปริมาณการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบัตร จากภาพที่ 3.3 แนวโน้มการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยเฉลี่ยเปรียบเทียบกับดัชนีเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) ช่วงปี 2543 ถึง 2550 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในปีระหว่างปี 2544 ถึง 2546 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนกระทั่งปี 2547 มีประกาศจากธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อกำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตใหม่อย่างชัดเจนเพื่อลดความเสี่ยงของการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตลง ซึ่งจากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นปัจจัยหนึ่งที่

ทำให้การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตลดลงเช่นกัน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภคที่ลดลงที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการทางด้านการเมือง และราคาน้ำมัน โดยในปี 2550 มีการใช้จ่ายผ่านบัตรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6,644.77 บาท ดัชนีความเชื่อมั่นผู้บริโภค (CCI) ร้อยละ 18.3

ภาพที่ 3.3
เปรียบเทียบแนวโน้มการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยเฉลี่ยกับดัชนีผู้บริโภค (CCI)
ตั้งแต่ปี 2543 - 2550

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า

2. ประโยชน์ของผู้ถือบัตรเครดิตและข้อเสียของบัตรเครดิต

ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีเพิ่มขึ้นทุกวัน ประชาชนผู้ถือบัตรเครดิตมีจำนวนไม่น้อยที่ใช้บัตรเครดิตหลายใบในเวลาเดียวกัน ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าบัตรเครดิตมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งสถาบันที่ออกบัตรเครดิตก็ได้เล็งเห็นถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ และออกกิจกรรมส่งเสริมการขายออกมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายผ่านบัตรของสถาบันต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาในงานวิจัยในอดีต(บทที่ 2) และของคุณวิชญ์ เอื้ออัมพรสามารถสรุปประโยชน์และข้อเสียของบัตรเครดิตได้ดังนี้

ประโยชน์ของผู้ถือบัตรเครดิต

1. ผู้ถือบัตรเครดิตได้รับความสะดวกสบาย เพราะไม่จำเป็นต้องพกพาเงินสดเป็นจำนวนมากในการซื้อสินค้าที่มีราคาสูง และสามารถใช้จ่ายใช้สอยได้ครอบคลุมทุกร้านค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่รับชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิต โดยมีวงเงินใช้จ่ายได้จำนวนหนึ่งตามแต่สถาบันผู้ออกบัตรเครดิต จะพิจารณากำหนดให้ตามสถานะทางการเงินที่ได้รับมาจากการสมัครขอถือบัตรเครดิต

2. เพิ่มอำนาจในการใช้จ่ายใช้สอย เพราะผู้ถือบัตรเครดิตสามารถซื้อสินค้าและไม่จำเป็นต้องจ่ายชำระเงินคืนทันที เนื่องจากสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตจะยอมให้เครดิตแก่ผู้ถือบัตรเครดิต โดยมีต้องเสียดอกเบี้ยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวจะเรียกว่า "ระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย" โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 45-55 วัน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้จ่ายผ่านเงินสดแล้ว ผู้ถือบัตรเครดิตอาจจะยังไม่มีความพร้อมในการใช้จ่ายใช้สอยในช่วงระยะนั้นก็ได้อันซึ่งประโยชน์เช่นนี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการสร้างพฤติกรรมฟุ่มเฟือยให้แก่ผู้บริโภค โดยยอมให้นำเงินที่จะได้ในอนาคตมาใช้จ่ายล่วงหน้าในปัจจุบัน และเมื่อถึงกำหนดชำระค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ผู้ถือบัตรเครดิต ก็สามารถขอทำการผ่อนชำระค่าใช้จ่ายเข้ามาเป็นงวด ๆ ได้ หรืออาจจะจ่ายชำระขั้นต่ำเพียงบางส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของยอดใช้จ่ายทั้งหมด

3. มีบริการพิเศษช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกรณีฉุกเฉิน เช่น สามารถใช้บริการกดเงินสดล่วงหน้าจากตู้เอทีเอ็มได้ หากผู้ถือบัตรเครดิตจำเป็นต้องใช้เงินสด มีบริการช่วยเหลือตอบคำถาม

ให้บริการข้อมูลต่าง ๆ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและจองโรงแรม บริการสำรองที่นั่งสายการบิน หรือแม้แต่ให้ข้อมูลและจองสนามกอล์ฟ

4. ได้รับส่วนลด หรือของแถมพิเศษจากร้านค้าสมาชิกที่กำหนดไว้ โดยสมาชิกผู้ถือบัตรเครดิตจะได้รับส่วนลดหรือของแถมเป็นพิเศษทันทีที่นำบัตรเครดิตไปใช้ซื้อสินค้าหรือบริการตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ หรืออาจจะได้รับคะแนนสะสมทุกยอดใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยส่วนใหญ่จะได้ 1 คะแนนสะสมต่อยอดใช้จ่าย 25 บาทแต่หากเป็นร้านค้าสมาชิกที่ร่วมรายการส่งเสริมการขาย ผู้ถือบัตรเครดิตก็จะได้รับคะแนนสะสมพิเศษตามโปรแกรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และคะแนนสะสมสามารถนำมาใช้แลกเป็นของรางวัลได้ ซึ่งประโยชน์ในข้อนี้ได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ที่ทุกสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตออกมาให้กับผู้ถือบัตรเครดิตของตน

5. ช่วยเสริมภาพลักษณ์ตามสมัยของคนรุ่นใหม่ ซึ่งปัจจุบันบัตรเครดิตถือเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความทันสมัย และบัตรเครดิตของบางสถาบันยังสามารถช่วยให้สถานภาพทางสังคมของผู้ถือบัตรเครดิตดีขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าได้รับการยอมรับว่ามีสถานภาพทางการเงินที่ดี เนื่องจากได้ผ่านขั้นตอนการอนุมัติให้ถือบัตรเครดิตที่พิถีพิถันเป็นพิเศษแล้ว

ข้อเสียของการถือบัตรเครดิต

1. ก่อให้เกิดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยากเพราะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer) แต่จากการศึกษาของ Board Of Governors of the Federal Reserve System ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าบัตรเครดิตอาจก่อให้เกิดความฟุ่มเฟือยได้หากผู้ถือบัตรเครดิตมีนิสัยชอบซื้อสินค้า

2. บัตรเครดิตทำให้ผู้ถือบัตรและผู้ที่มีได้ถือบัตรเครดิต ซื้อสินค้าหรือบริการแพงเกินความจำเป็น เพราะผู้ออกบัตรยอมให้ผู้ถือบัตรผ่อนชำระได้ แต่ผู้ถือบัตรเครดิตจะต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมากและเป็นการคิดดอกเบี้ยแบบทบต้น โดยจะเริ่มคิดเมื่อผู้ถือบัตรเครดิตไม่สามารถนำเงินมาชำระได้ทันในระยะเวลาให้เครดิต และผู้ออกบัตรคิดส่วนลดจากร้านค้า ทำให้ร้านค้าผู้ประกอบการมาให้ผู้บริโภค โดยการขึ้นราคาเผื่อไว้ และมีการกำหนดไว้ไม่ให้ส่วนลดแก่ผู้ชำระเงินสด เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับความนิยมในการใช้บัตรเครดิต จึงมีผลทำให้ประชาชนต้องซื้อสินค้าที่แพงกว่าปกติไม่ว่าจะซื้อด้วยบัตรเครดิตหรือเงินสดก็ตาม

3. เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่นการปลอมบัตรเครดิต บัตรเครดิตถูกขโมยไปใช้ตลอดจนการปลอมแปลงใบหลักฐานในการขายสินค้า จึงมีอัตราการเสี่ยงสูง กล่าวคือ มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับหนี้สูญ

4. ยังไม่มีกฎหมายรองรับการกระทำผิดในเรื่องบัตรเครดิตเพราะเป็นวิธการใหม่และยังไม่เข้าข่ายการตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าเป็นความผิดร้ายแรงทั้ง ๆ ที่ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจจะมากกว่าการปลอมเช็คหรือขโมยเช็คเดินทาง โทษจึงยังน้อยอยู่ทำให้อาจมีผู้อยากลองเสี่ยงทำการทุจริตได้

3.2 สภาวะยอดสิ้นเชื่อบัตรเครดิตค้าง อัตราดอกเบี้ยและอัตราค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต

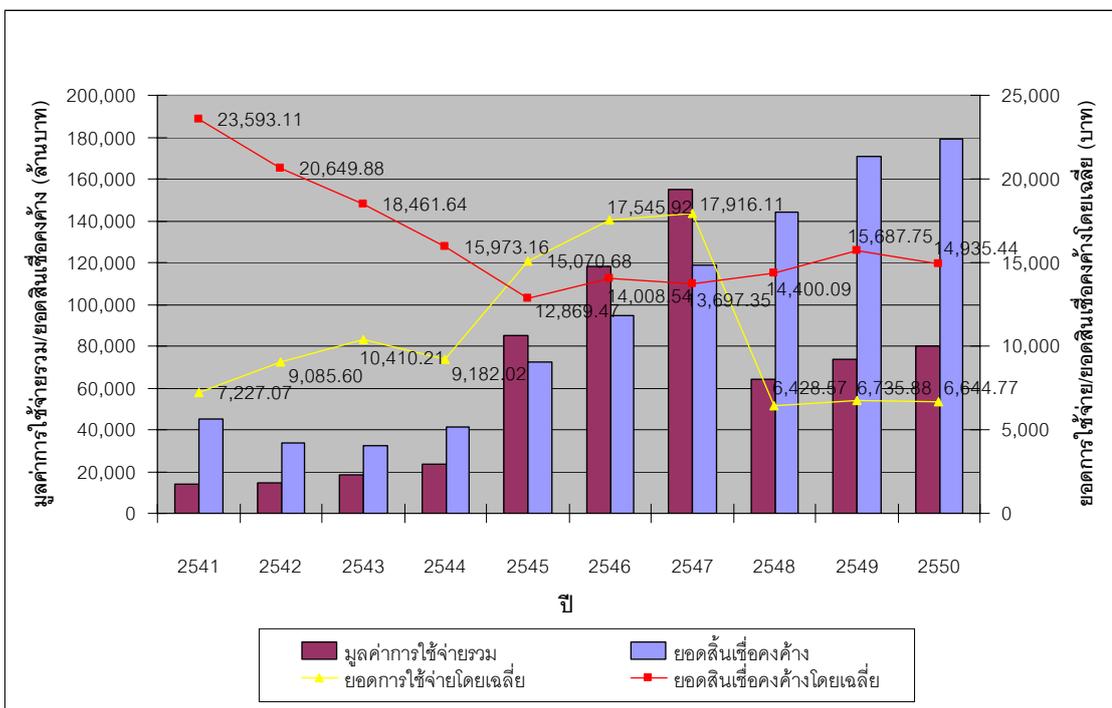
1. สภาวะยอดสิ้นเชื่อค้าง

ยอดสิ้นเชื่อค้างของบัตรเครดิต

ยอดสิ้นเชื่อค้างคือยอดสะสมของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรอบบัญชีปัจจุบันกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในอดีตที่ยังไม่ได้รับชำระคืน ที่เกิดจากการใช้จ่ายในประเทศ การใช้จ่ายต่างประเทศ และการเบิกเงินสดล่วงหน้า ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้ที่สถาบันผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตต้องการมากที่สุด นั่นคือดอกเบี้ย ซึ่งหากยอดสิ้นเชื่อค้างจากบัตรเครดิตมีมากไป โดยไม่มีการชำระหนี้ที่เหมาะสมก็อาจจะส่งผลกระทบต่อสภาวะเศรษฐกิจโดยรวมได้ สืบเนื่องจากบัตรเครดิตถือเป็นเทคโนโลยีทางการเงินอย่างหนึ่งที่อำนวยความสะดวกสบายในการจับจ่ายใช้สอย เพราะผู้ถือบัตรเครดิตที่ได้รับการอนุมัติบัตรเครดิตสามารถถือบัตรเครดิตไปซื้อสินค้าหรือบริการแทนเงินสด (โดยมีวงเงินในบัตรเครดิตโดยเฉลี่ยประมาณ 1.5 – 5 เท่าของรายได้) นำสินค้าหรือบริการไปใช้ได้ก่อนแล้วนำเงินมาจ่ายชำระคืนที่หลังตามช่วงระยะเวลาที่ปลอดดอกเบี้ยของแต่ละสถาบันผู้ออกบัตรเครดิตกำหนด หากผู้บริโภคนำบัตรเครดิตไปใช้จ่ายโดยมิได้คำนึงว่าอำนาจการใช้จ่ายที่มีอยู่นั้นไม่สอดคล้องกับรายได้ปัจจุบัน (เป็นรายได้ในอนาคต) เมื่อครบกำหนดชำระก็ไม่สามารถจ่ายชำระคืนได้เต็มจำนวนตามยอดเรียกเก็บก็จะเลือกจ่ายแบบขั้นต่ำและยินยอมเสียดอกเบี้ยปรับตามอัตราเรียกเก็บของแต่ละสถาบันผู้ออกบัตรก่อให้เกิดสภาวะการเป็นหนี้ บางรายหากมีบัตรเครดิตมากกว่า 1 ใบก็สามารถที่จะเพิ่มอำนาจในการใช้จ่ายได้มากยิ่งขึ้น เกิดสภาวะการหมุนเงินจากวงเงินที่ได้จากบัตรเครดิต หากไม่มีการจัดการหรือวางแผน

แผนการใช้จ่ายที่ดี ก็จะก่อให้เกิดเป็น "วัฏจักรของการก่อหนี้แบบไม่สิ้นสุด" เป็นพฤติกรรมที่เรียกว่า "Moral hazard" (วิชญ์ เอื้ออัมพร, 2549, หน้า 51) สุดท้ายก็จะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมตามมา

ภาพที่ 3.4
เปรียบเทียบยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยเฉลี่ยกับยอดสินเชื่อคงค้างโดยเฉลี่ย
ตั้งแต่ปี 2541 - 2550

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากภาพที่ 3.4 พบว่ามูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยรวมเพิ่มขึ้นทุกปีแม้ว่าจะมีมูลค่าการใช้จ่ายลดลงบ้างในปี 2548 ก็เป็นเพราะประกาศจากธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2547 และในปี 2549 และ 2550 ก็เพิ่มขึ้นตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าสินเชื่อคงค้างตั้งแต่ปีพ.ศ. 2541 ถึงปี พ.ศ. 2550 มีแนวโน้มสินเชื่อคงค้างสะสมเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เมื่อเปรียบเทียบยอดใช้จ่ายโดยเฉลี่ยกับมูลค่ายอดสินเชื่อคงค้างโดยเฉลี่ยแล้วพบว่าจากข้อมูล ณ สิ้นปี พ.ศ. 2550 มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตรวมทั้งสิ้น 79,760 ล้านบาท คิดเป็นโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6,644.77 บาท มูลค่ายอดสินเชื่อคงค้างมีจำนวนทั้งสิ้น 179,276 ล้านบาท คิดโดยหารด้วยจำนวนบัตรเครดิตทั้งหมดในปี 2550

จำนวน 12,003,369 ใบ จะมียอดคงค้างโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14,935.44 บาทต่อบัตรเครดิตหนึ่งใบ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว จะพบได้ว่า ยอดสินเชื่อคงค้างโดยเฉลี่ยมีมูลค่าใกล้เคียงกับรายได้ขั้นต่ำของผู้มีเงินเดือนประจำที่สามารถมีบัตรเครดิตได้

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยต้องควบคุมปริมาณสินเชื่อคงค้างและการอนุมัติบัตรเครดิตอย่างใกล้ชิด ป้องกันการเกิดปัญหาหนี้เสีย(NPL) และเป็นบ่อเกิดของปัญหาอื่นๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีรายได้ต่ำเพราะจากกฎเกณฑ์ปัจจุบันผู้มีเงินเดือนประจำตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไปก็สามารถมีบัตรเครดิตได้

2. อัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในธุรกิจบัตรเครดิต

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 ธนาคารแห่งประเทศไทย(รายละเอียดภาคผนวก ฉ) ได้มีประกาศปรับเปลี่ยนเพดานอัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตอีกร้อยละ 2 จากเดิมไม่เกินร้อยละ 18 เป็นไม่เกินร้อยละ 20 โดยให้มีผลวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 นอกจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนทางการเงินของผู้ประกอบการที่เปลี่ยนไป ตามอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น และยังสามารถปรับปรุงหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิต โดยให้ผู้ประกอบการพิจารณาจากการมีเงินฝาก หรือการลงทุนในตราสารหนี้ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ องค์การของรัฐ โดยจะต้องมีเงินฝากเฉลี่ย 6 เดือนก่อนวันขอบัตรเครดิต 5 แสนบาทขึ้นไป หรือมีตราสารหนี้เฉลี่ย 6 เดือนมูลค่า 1 ล้านบาทขึ้นไป และจะได้รับวงเงินบัตรเครดิต 10% ของมูลค่าเงินฝากและตราสารหนี้ จากเดิมอนุญาตเฉพาะผู้ที่มีเงินเดือน หรือเงินประจำตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป และให้วงเงินสูงสุด 5 เท่าของเงินเดือน

จากตารางที่ 3.2 แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่มีประกาศจากธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้ทุกสถาบันผู้ออกบัตรเครดิต ต่างปรับอัตราดอกเบี้ยไปจนสุดเพดานประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยคือไม่เกินร้อยละ 20 โดย จีอี มั่นใจ กรุงเทพ และเอไอจีที่คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 แต่มีการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินร้อยละ 5 ซึ่งอยู่ในขอบเขตของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งวิธีการคำนวณการใช้จ่ายสินค้าผ่านบัตรเครดิต คือ

ยอดค่าใช้จ่ายที่ค้างชำระผ่านบัตรของรอบบัญชีที่ผ่านมา $\times$ ดอกเบี้ยร้อยละ 20 ต่อปี $\times$ จำนวนวันที่ทำรายการจนถึงวันที่ชำระหนี้คืน

---

365 วัน

ตารางที่ 3.2
แสดงอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินบัตรเครดิต

สถาบันผู้ออกบัตรเครดิต	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน (ร้อยละ)	อัตราการผ่อนชำระคืนขั้นต่ำ	ระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย (วัน)
กรุงไทย	15	5	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	45
กสิกรไทย	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท	45
ซีดีแบงก์	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 200 บาท	55
แคปปิตอล โอเค	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	51
เอชเอสบีซี	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	51
เอไอจี	15	5	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	45
ยูโอบี	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท	55
สแตนดาร์ดฯ	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	55
กรุงเทพ	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท	45
ทหารไทย	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท	50
จีอี มั่นนี่	15	5	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	50
อิออน	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 500 บาท	52
ไทยพาณิชย์	20	ไม่มี	10% หรือ ไม่น้อยกว่า 1,000 บาท	51

ที่มา : การเงินการธนาคาร (ทำเนียบบัตรเครดิต 2007)

- หมายเหตุ : 1. จีอี มั่นนี่ออกบัตรเครดิต กรุงศรี – จีอี, เซ็นทรัลการ์ด และ เทสโก้การ์ด
2. แคปปิตอล โอเค ออกบัตรเครดิต ไทยแอร์เอเชีย
3. อัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราสูงสุดที่สถาบันผู้ออกบัตรเครดิตแต่ละรายคิด

นอกจากผู้บริโภครที่ไม่สามารถจ่ายชำระยอดใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตได้เต็มจำนวนจะต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราตามประกาศที่เรียกเก็บแล้ว ผู้บริโภครยังมีภาระค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายเพิ่มขึ้น หากค้างชำระยอดเรียกเก็บหรือไปจ่ายชำระคืนล่าช้า ตามตารางที่ 3.3 สถาบันผู้ออกบัตรเครดิตบางรายเรียกเก็บค่าเรียกเก็บหนี้เพิ่มเติมนอกเหนือจากดอกเบี้ยจากลูกหนี้ผู้ถือบัตรเครดิตที่จ่ายชำระล่าช้า หรือค้างชำระในแต่ละงวด มีเพียงสถาบันผู้ออกบัตรเครดิต 4 รายที่ไม่มีการเก็บค่าเรียกเก็บหนี้ คือ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารทหารไทย และธนาคารไทยพาณิชย์

ตารางที่ 3.3

อัตราค่าธรรมเนียมการเรียกเก็บหนี้บัตรเครดิต

สถาบันผู้ออกบัตรเครดิต	ค่าเรียกเก็บหนี้
กรุงไทย	250 บาท/ ครั้ง
กสิกรไทย	ไม่มี
ซีทีแบงก์	เรียกเก็บตามจริง/ งวดสรุปยอดบัญชี
ไทยแอร์เอเชีย	250 บาท/ งวดค้างชำระ
เอชเอสบีซี	200 บาท / งวดค้างชำระ
เอไอจี	250 บาท / งวดค้างชำระ
ยูโอบี	เรียกเก็บตามจริง/ งวดสรุปยอดบัญชี
สแตนดาร์ดฯ	290 บาท / เดือน
กรุงเทพ	ไม่มี
ทหารไทย	ไม่มี
ไทยพาณิชย์	ไม่มี
นครหลวงไทย	200 บาท / รอบบัญชี
จีอี มั่นนี่	งวดละ 250 บาท
อิกอน	เรียกเก็บตามจริง/ งวดสรุปยอดบัญชี

ที่มา : การเงินการธนาคาร (ทำเนียบบัตรเครดิต 2007)

หมายเหตุ : 1. ค่าเรียกเก็บหนี้ยังไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT)

3. รูปแบบกระบวนการในการดำเนินการติดตามหนี้

จากงานศึกษาเรื่อง “การจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของผู้ประกอบการบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank)” (วิษณุ เอื้ออัมพร, 2549) และบทความต่าง ๆ รวมถึงการสอบถามเจ้าหน้าที่สถาบันผู้ออกบัตรเครดิต สามารถสรุปได้ว่าโดยปกติทุกวันนี้สถาบันผู้ออกบัตรเครดิตจะมีวิธีการทวงหนี้ซึ่งสามารถสรุปได้ 5 วิธี คือ

1. การส่งเอกสารทางบัญชีหรือใบแจ้งหนี้ เพื่อเตือนให้ลูกค้าหรือลูกหนี้ทราบจำนวนหนี้ที่ต้องชำระพร้อมกับการกำหนดการชำระหนี้คือ วิธีการแบบนี้อาจจะทำให้การทวงถามหนี้ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่ก็เป็นการรักษาสัมพันธ์อันดีกับผู้ถือบัตรหรือลูกหนี้

2. การสื่อสารทางโทรศัพท์ เป็นการติดต่อที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย ประสิทธิภาพในการทวงถามดีกว่าวิธีการแรก นอกจากนี้ยังสามารถวัดความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ได้ เช่น กรณีลูกหนี้เปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์หรือไม่ยอมรับโทรศัพท์ นั้นแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้เริ่มมีปัญหา

3. การใช้หนังสือ อาจจะใช้จดหมายที่ลงนามโดยผู้มีอำนาจหรือเป็นของทนายผู้ได้รับอำนาจ การใช้หนังสือทวงถามหนี้อาจแบ่งเป็นระยะเวลาในการทวงถามหนี้ เช่น 7 วัน 30 วัน หรือ 60 วัน เป็นต้น

4. การส่งเจ้าหน้าที่ไปพบลูกหนี้ ซึ่งได้ประสิทธิภาพดี นอกจากนี้ยังสามารถทราบถึงสถานะความเป็นอยู่ของลูกหนี้ได้

5. ใช้วิธีการทางกฎหมาย ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย โดยส่วนมากจะใช้กับลูกหนี้ที่มีปัญหา มากซึ่งมีวิธีการ 3 วิธีคือ

5.1 ฟ้องคดีอาญา เช่น กรณีเช็คลูกหนี้มีปัญหา สถาบัน การเงินปฏิเสธการจ่ายเงิน

5.2 ฟ้องคดีแพ่ง เช่น การยึดทรัพย์ของลูกหนี้ เพื่อใช้ชำระแทนหนี้ที่ค้างไว้

5.3 ฟ้องคดีล้มละลาย บังคับให้ลูกหนี้แจกแจงทรัพย์สิน ที่ตนมีอยู่